

Розділ І.
КОНГРЕС АКАДЕМІЇ ПОЛІТИЧНИХ НАУК
17 ЛИСТОПАДА 2017 РОКУ

З привітальним словом виступив
Патріарх Київський і всієї Руси-України ФІЛАРЕТ,
почесний академік Академії політичних наук.

ДОПОВІДІ

Мироненко Петро Володимирович
доктор політичних наук,
академік-засновник
Академії політичних наук

**Ідеологія як стратегія формування
державної політики**

(Вступне слово на Конгресі Академії політичних наук
17 листопада 2017 року)

Сьогодні ми проводимо об'єднаний Конгрес Академії політичних наук і Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Час звернути увагу на моделювання політичних процесів, науково-технічне забезпечення вироблення політичних рішень стратегічного рівня. А для цього слід об'єднатися вченим різних галузей науки.

«Держава, котра не дбає про розвиток освіти і науки, втрачає шанс сформувати громадянське суспільство та врешті отримує індіферентну масу, якій все одно де жити, на кого працювати, кому служити. У кінцевому підсумку держава втрачає саму себе — припиняє своє існування» — це заглавна цитата нашого журналу.

Ситуація у гуманітарній сфері України складається таким чином, що Академія політичних наук бере на себе сміливість подати руку допомоги керівництву держави і запропонувати своє бачення у зазначеній темі.

Відсутність ідеології позначилось на основах розвитку України як демократичної, соціальної, правової держави, яка має слугувати у першу чергу громадянину і особистості.

Маргарет Тетчер сказала знамениті слова:

«Багатство країни не обов'язково будується на власних природних ресурсах, воно може бути досягнуто навіть при їх повній відсутності. Найголовнішим ресурсом є людина. Державі лише потрібно створити основу для розвитку таланту людей».

Як діяли керівники держав в умовах кризи після війни?

Приклад, в Японії у 1945 році на другий день після вступу на посаду Прем'єр-міністр Сідехара Кідзюро 11 жовтня 1945 року зібрав понад 200 вчених із різних галузей науки і поставив завдання: дайте мені Концепцію розвитку держави на 10 років. Через місяць Концепцію підготували, в основу якої був покладений аналіз всього найкращого, що було у світі на той час (державне будівництво,

політичне управління, фінанси, економіка, наука, соціальна сфера тощо). Концепція пропонувала рухатись вперед з найкращого, а не займатися перебудовою існуючого. Наступний Прем'єр-міністр Йосіда Сігеру вже діяв відповідно до Концепції попередника, що дозволило йому займати посаду Прем'єр-міністра п'ять разів.

Процес модернізації часто-густо стали сприймати вже не як спонтанний процес іманентного розвитку чи часткових запозичень, а як модель цілеспрямованого втягування певних країн у систему, коли одна чи кілька держав ініціюють і беруть на себе повноту відповідальності за модернізаційні процеси на підопічних територіях. Іншими словами, деякі держави у кризових ситуаціях потребують зовнішнього управління. Так було в Японії, Німеччині, Південній Кореї тощо.

Чи потребує Україна сьогодні зовнішнього управління, чи ми самі впораємось? Питання надзвичайно складне та потребує наукового аналізу і політичної відповідальності керівництва держави і громадянського суспільства.

Попередній аналіз показує, що в умовах воєнно-політичного конфлікту з Російською Федерацією, яка намагається знищити державну незалежність України як ззовні, так і з середини шляхом розхитування суспільно-політичної ситуації з метою провокування громадянської непокори та врешті доведення до ознак громадянської війни, сама Україна не зможе впоратись з існуючими викликами.

І справа не лише у агресії Росії проти України, а й у внутрішньополітичних процесах, які загнані політичною і економічною корупцією у глухий кут, із якого нам самим

вже не вибратись. Тому слід чесно визнати, що Україна потребує зовнішнього управління. І чим скоріше це буде визнано нашим політичним керівництвом, тим скоріше Україна почне рух до цивілізованого демократичного світу від радянського минулого, яке сидить у нас майже на генному рівні від рядового українця до Президента. Гірко про це говорити, але краще сказати правду зараз, ніж дозволити Росії знищити нас як державу і націю. Іншого шансу для України може не бути.

Тому, сьогодні ми маємо розглянути системну методологію передбачення соціально-економічного розвитку України і Національну Ідею, які спонукатимуть державу і суспільство до виходу на інший рівень розвитку.

Революція Гідності показала, що громадянське суспільство випереджає у своєму цивілізаційному розвитку державні інститути влади. А відтак, чітка й аргументована позиційованість в ідеологічній сфері є не просто бажаною, а вкрай необхідною з точки зору потреб суспільства і держави, а також надзвичайно актуальною, запитаною широким суспільним загалом, оскільки саме виразна ідеологічна позиційність дозволить переступити «поріг очікування», який виник у масовій свідомості України в результаті ідейно-світоглядного вакууму попередніх 26 років незалежності.

Наше завдання — виробити і запропонувати надійні ціннісні орієнтири суспільного життя, довкола яких соціум солідаризується, усвідомлює себе єдиним і гармонійним авторитетом. Саме таким консолідуючим чинником може і повинна стати Національна Ідея. А інтерпретувати

поняття соціальної солідарності саме як стан колективної ідеологічної інтеграції.

Об'єднуюча позиція в ідеологічній сфері має домінувати над роз'єднуючим. Це є не лише запорука досягнення суспільної злагоди і недопущення розбрату, а й необхідна передумова досягнення вкрай необхідного статусу загальнонаціонального лідера.

З різних причин цю мету було неможливо досягти за умов агресії Росії проти нашої держави. Тому тепер, коли є відносний стан тиші, слід подбати про нарощування та вирівнювання електоральної підтримки Національної Ідеї.

2500 років тому Піфагор рекомендував своїм учням: допомагайте людині у піднятті ваги, а не в ухиленні від неї. Функція ідеологічної моделі має бути аналогічною рекомендації Піфагора. Не зайве звернутися й до висновку Гюго про те, що час заборонив би доступ до себе тій людині, яка нічого не бажає і нічого не прагне, адже *майбутнє — це не те, що йде на зустріч нам, а те, до чого прямуємо ми.*

Вдало сформульована і успішно здійснена Національна Ідея істотно додає сил, підносить його духовно-вольовий потенціал. Відсутність же Національної Ідеї гальмує національний розвиток, підтинає духовне коріння народу — і цю ваду не вдається компенсувати ні релігійністю, ні працьовитістю, ні правами людини, ні аморфними «загальнолюдськими цінностями»: такий народ посяде найнижчі шаблі в цивілізаційній піраміді людства або взагалі зійде зі сторінок історії.

У питанні Національної Ідеї Україна й досі має суцільні експромти і водночас — ніякої нормативістики, ніяких правил, ніяких закономірностей. Що цей симптом означає

з точки зору наукової діагностики? Принаймні те, що такий стан справ ставить себе поза наукою, адже фундаментальний постулат соціальної науки твердить: *важливо, щоб кожен член суспільства усвідомлював не лише свої інтереси і права, а й також обмеження, табу, відповідальність і обов'язки.*

Національна Ідея — це та Архімедова точка опори, яка дозволяє здійснити кардинальні, тектонічні перетворення в галузі соціальної дійсності, це надзвичайно ефективний інструмент для досягнення максимальної мети мінімальними засобами. Отже, чим мінімальнішими засобами досягається мета, тим ефективнішою є Національна Ідея. Однак слід мати на увазі, що досягти мету не вживаючи жодних засобів, не залучаючи жодного суспільного інструменту і не поступаючись жодним елементом індивідуального чи суспільного конформізму неможливо в принципі, тому не слід повторювати помилки попередніх поколінь, які «відмовлялися від користування сірниками, щоб не спалити хату»: як наслідок — хоч хата і не згоріла, проте життя в хаті, в якій нема сірників, виявилось нестерпним (це опосередковано довів сам факт Помаранчевої революції та Революції Гідності).

Квінтесенція окресленого сегменту ідеологічного позиціювання політичного керівництва має бути, на нашу думку, така: рівновеликими дробами свободи та необхідності можна ефективно оперувати лише в тому випадку, якщо засобом громадянської відповідальності їх звести до спільного знаменника суспільного оптимуму.

В'ячеслав Липинський дав мудру пораду: «Маючи в своїй нації і Схід, і Захід, мусимо ці два напрями під гаслом єдності

нашої національної індивідуальності весь час в собі гармонізувати. Без такої гармонізації ми гинемо як нація: не завойовані ніколи чужою зброєю, а завжди власним внутрішнім розкладом підпадаємо під впливи то східної Москви, то західної Польщі». Місія України, таким чином, полягає в синтезуванні західного та східного цивілізаційних атрибутів. У «Листах до братів-хліборобів» Липинський дав цьому завданню назву «український месіанізм».

Нам не слід цуратися ідеї повернення до власних витоків, до національних джерел, варто якомога скрупульозніше врахувати уроки українського державотворення, відновити престиж національних цінностей. Саме з реалізацією таких завдань пов'язана надія на оздоровлення суспільства, його згуртування, повернення у європейську сім'ю народів.

Потрібно відродити й модернізувати кращі національні традиції та цінності, визначити ієрархію національних інтересів та завдань, виробити адекватну викликам сучасності загальнонаціональну ідеологію, яка виявиться консенсусом щодо напрямів і способів еволюціонування українського суспільства.

Інтенсивне становлення української державності, динамічний розвиток громадянського суспільства і оптимізація еволюційних процесів на рівні суспільної свідомості потребують рішучого розблокування тих чисельних табу, якими ідеологічна проблематика в Україні закидана по всьому периметру свого існування.

Загальноцивілізаційний досвід засвідчує: так звана «профілактика» у формі татуйованих, вилучених із полемічного поля сфер, є не лише невдалою, а й узагалі однією з найгірших суспільних стратегій, оскільки вона заганяє світоглядні

проблеми вглиб суспільного організму, робить ідеологічні різнотлумачення перспектив та мети хронічними, унеможливорює розблокування ідеологічних непорозумінь.

Сьогодні, коли Росія перейшла у відкритий наступ по всьому ідеологічному фронту проти України задля рохитування громадянського суспільства і доведення до протистояння регіонів з метою знищення української державності, нам всім слід докласти чимало зусиль до нейтралізації таких спроб і це може стати об'єднуючим фактором.

Шановні учасники Конгресу!

Академія політичних наук за півтора роки свого існування підготувала і видала шість випусків науково-популярного журналу «Суспільно-політичні процеси» і чотири книги із Серії «Бібліотека АПН», які є перед Вами. Кожний академік до 2026 року, до 10-річчя Академії, має підготувати до видання книгу із серії «Бібліотека АПН». Впевнений, що це стане вагомим внеском у розвиток політичної науки і гуманітарної освіти України. Днями, 10 листопада, зареєстровано «Видавництво Політія», завданням якого стане підготовка і видання науково-популярної літератури Академії політичних наук.

На завершення дозвольте навести слова одного закордонного українця: **«У мене завжди була мрія «Україна». Я пошепки мріяв і готувався до того, щоб приїхавши додому, до України, передати свій досвід заради дітей і онуків»**. Таку мрію мають мільйони українців, які живуть за її межами.

Європейська Україна — це наша мрія і всім нам треба багато працювати задля втілення мрії багатьох поколінь.

Запрошую до дискусії і дякую за увагу!